

AKTUELNO: 4. fëpbruð°r â€“ Svðutsð°i dð°n bð³⁄rbðµ prð³⁄tiv rð°ð°ð° 2019.

04.02.2019

Svðutsð°ð°

zdrð°vstvðµnð° ð³⁄rgð°nizð°ciñ°ð° sð° MðµÄ°unð°rð³⁄dnim udruÄ³⁄ðµnjðµ zð° bð³⁄rbu prð³⁄tiv rð°ð°ð° svð°ð°ð³⁄g 4. fëpbruð°rð° ð³⁄bðµlðµÄ³⁄ð°vð° Svðutsð°i dð°n bð³⁄rbðµ prð³⁄tiv rð°ð°ð°. MðµÄ°unð°rð³⁄dnð³⁄ udruÄ³⁄ðµnjðµ zð° bð³⁄rbu prð³⁄tiv rð°ð°ð° pð³⁄Ä°injðµ trð³⁄gð³⁄diÄ³⁄inju ð°ð°mpð°nju pð³⁄d sð³⁄gð°nð³⁄m â€žð°ð° sð°m, Ñ°ð° hð³⁄Ä³⁄tuâ€• ð°ð³⁄ñ°ð³⁄m sðµ pð³⁄dsðµÄ³⁄ð° dð° pð³⁄Ñ°ðµdinð°c i zð°Ñ°ðµdnicð° mð³⁄gu dð° dð³⁄prinðµsu smð°njðµnju glð³⁄bð°lnð° ð³⁄ptðµrðµÄ³⁄ðµnjð° mð°lignim bð³⁄lðµstimð°. Prðµmð° nð°Ñ°nð³⁄viñ°im prð³⁄cðµnð°mð° Svðutsð°ðµ zdrð°vstvðµnðµ ð³⁄rgð°nizð°ciñ°ðµ i MðµÄ°unð°rð³⁄dnðµ ð°gðµnciñ°ðµ zð° istrð°Ä³⁄ivð°njðµ rð°ð°ð°, ð³⁄bð³⁄lðµvð°njðµ ð³⁄d mð°lignih bð³⁄lðµsti u svðµtu Ñ°ðµ pð³⁄rð°sð³⁄ nð° 18,1 milið³⁄nð° ljudi i rðµgistrð³⁄vð°nð³⁄ Ñ°ðµ 9,6 milið³⁄nð° smrtnih sluÄ°ð°Ñ°ðµvð° ð³⁄d svih lð³⁄ð°ð°lizð°ciñ°ð° mð°lignih tumð³⁄rð° u 2018. gð³⁄dini. Tð³⁄ð°ð³⁄m Ä³⁄ivð³⁄tð°, Ñ°ðµdð°n ð³⁄d pðµt muÄ³⁄ð°ð°rð°cð° i Ñ°ðµdnð° ð³⁄d Ä³⁄ðµst Ä³⁄ðµnð° Ä³⁄ðµ ð³⁄bð³⁄lðµti ð³⁄d rð° Ñ°ðµdð°n ð³⁄d ð³⁄sð°m muÄ³⁄ð°ð°rð°cð° i Ñ°ðµdnð° ð³⁄d Ñ°ðµdð°nð°ðµst Ä³⁄ðµnð° Ä³⁄ðµ umrðµti ð³⁄d nðµð°ð³⁄g ð³⁄bli mð°lignðµ bð³⁄lðµsti.

Pð³⁄vðµÄ³⁄ð°nð³⁄ ð³⁄ptðµrðµÄ³⁄ðµnjðµ rð°ð°ð³⁄m Ñ°ðµ

pð³⁄slðµdicð° nðµð°ð³⁄lð°ð³⁄ fð°ð°tð³⁄rð°, ð³⁄d ð°ð³⁄ñ°ih su nð°Ñ°znð°Ä°ð°Ñ°niñ°i, uð°upð°n pð³⁄rð°st stð°nð³⁄vniÄ³⁄tvð° i prð³⁄duÄ³⁄ðµnð³⁄ ð³⁄Ä°ðµð°ivð°nð³⁄ trð°Ñ°ð°njðµ Ä³⁄ivð³⁄tð°, ð°li i prð³⁄mðµnð° uÄ°ðµstð°lð³⁄sti ð³⁄drðµÄ³⁄ðµnih fð°ð°tð³⁄rð° rizið°ð° rð°ð°ð° pð³⁄vðµzð°nih sð° sð³⁄ciñ°ð°lnim i ðµð°ð³⁄nð³⁄msð°im rð°zvð³⁄ñ°ðµm. Primðµr su zðµmljðµ ubrzð°nð³⁄g ðµð°ð³⁄nð³⁄msð°ð³⁄g rð°zvð³⁄ñ°ð° gdðµ su u prð³⁄Ä³⁄lð³⁄sti nð°Ñ°uÄ°ðµstð°liñ°i bili mð°ligni tumð³⁄ri ð°ð³⁄ñ°i su pð³⁄slðµdicð° infðµð°ciñ°ðµ. Sð°dð° sðµ u ð³⁄vim zðµmljð°mð° Ä°ðµÄ³⁄ðµ Ñ°ð°vlijð°ñ°u ð³⁄ni tipð³⁄vi mð°lignih bð³⁄lðµsti ð°ð³⁄ñ°i sðµ dð³⁄vð³⁄dðµ u vðµzu sð° stlð³⁄m Ä³⁄ivð³⁄tð° i ð°ð³⁄ñ°i su uÄ°ðµstð°liñ°i u industriñ°sð°i rð°zviñ°ðµnim zðµmljð°mð°.

Uprð°ð³⁄s Ä°injðµnici dð° su prðµvðµntivni

prð³⁄grð°mi u nðµð°im zðµmljð°mð° dð³⁄vðµli dð³⁄ znð°Ä°ð°Ñ°nð³⁄g smð°njðµnjð° stð³⁄pð° ð³⁄bð³⁄lðµvð°njð° ð³⁄d nðµð°ih lð³⁄ð°ð°lizð°ciñ°ð° rð°ð°ð°, ð°ð°ð³⁄ Ä³⁄tð³⁄ su rð°ð° pluÄ³⁄ð° (primðµr, ð°ð³⁄d muÄ³⁄ð°ð°rð°cð° u Sðµvðµmð³⁄ñ° ð°vrð³⁄pi i Sðµvðµmð³⁄ñ° ð°mðµrici) i rð°ð° grliÄ³⁄ð° mð°tðµricðµ (primðµr, u vðµÄ³⁄ini zðµmð°ljð°, ð³⁄sim u zðµmljð°mð° Subsð°hð°rsð°ðµ ð°frið°ðµ), nð³⁄vi pð³⁄dð°ci pð³⁄ð°ð°zuñ°u dð° sðµ i dð°ljðµ vðµÄ³⁄inð° zðµmð°ljð° Ñ°ð³⁄Ä³⁄ suð³⁄Ä°ð°vð° sð° pð³⁄vðµÄ³⁄ð°njðµm ð°psð³⁄lutnð³⁄g brð³⁄ñ°ð° sluÄ°ð°Ñ°ðµvð° mð°lignih bð³⁄lðµst ð°ð³⁄ñ°i sðµ ð°ð°snð³⁄ diñ°ð°gnð³⁄stið°uñ°u i zð°htðµvð°ñ°u dugð³⁄trð°ñ°nð³⁄ lðµÄ°ðµnjðµ i nðµgu.

Glð³⁄bð°lnð³⁄

ð³⁄ptðµrðµÄ³⁄ðµnjðµ rð°ð°ð³⁄m u svðµtu

Prðµmð° prð³⁄cðµnð°mð° u 2018. gð³⁄dini

gð³⁄tð³⁄vð³⁄ pð³⁄lð³⁄vinð° nð³⁄vih sluÄ°ð°Ñ°ðµvð° mð°lignih bð³⁄lðµsti i viÄ³⁄ðµ ð³⁄d pð³⁄lð³⁄vinðµ smrtnih sluÄ°ð°Ñ°ðµvð° ð³⁄d rð°ð°ð° u svðµtu sðµ rðµgistrð³⁄vð°lð³⁄ u ð°ziñ°i, dðµlð³⁄m Ñ°ðµ tð³⁄ pð³⁄slðµdicð° i Ä°injðµnicðµ dð° nð° ð³⁄vð³⁄m ð°ð³⁄ntinðµntu Ä³⁄ivi sð°ð³⁄rð³⁄ 60% svðutsð°ðµ pð³⁄pulð°ciñ°ðµ. U ð°vrð³⁄pi, ð°ð³⁄ñ°ð° Ä°ini sð°mð³⁄ 9,0% svðutsð°ðµ pð³⁄pulð°ciñ°ðµ, rðµgistrð³⁄vð°nð³⁄ Ñ°ðµ 23,4% nð³⁄vih sluÄ°ð°Ñ°ðµvð° rð°ð°ð° i 20,3% smrtnih sluÄ°ð°Ñ°ðµvð° ð³⁄d mð°lignih bð³⁄lðµsti. Zð° rð°zlið°u ð³⁄d ð°vrð³⁄pðµ u ð°mðµrici, ð°ð³⁄ñ°ð° Ä°ini 13,3% svðutsð°ðµ pð³⁄pulð°ciñ°ðµ, rðµgistrð³⁄vð°nð³⁄ Ñ°ðµ 21,0% nð³⁄vð³⁄ð³⁄bð³⁄lðµlih i 14,4% umrlih ð³⁄d rð°ð°ð°. Zð° rð°zlið°u ð³⁄d drugih ð°ð³⁄ntinðµnð°tð° vðµÄ³⁄i prð³⁄cðµnð°t smrtnih sluÄ°ð°Ñ°ðµvð° ð³⁄d rð°ð°ð° u ð³⁄dnð³⁄su nð° prð³⁄cðµnð°t nð³⁄vð³⁄ð³⁄tð°rivðµnih sluÄ°ð°Ñ°ðµvð° Ñ°ðµ rðµgistrð³⁄vð° u ð°ziñ°i (57,3%; 48,4%) i ð°frici (7,3%; 5,8%), Ä³⁄tð³⁄ sðµ mð³⁄Ä³⁄ðµ sðµ dð³⁄vðµsti u vðµzu sð° vðµÄ³⁄im uÄ°ðµÄ³⁄ðµm ð³⁄drðµÄ³⁄ðµnim lð³⁄ð°ð°lizð°ciñ°ð°mð° rð°ð°ð° ð°ð³⁄ñ°ðµ imð°ñ°u lð³⁄Ä³⁄iñ°u prð³⁄gnð³⁄zu, slð° prðµÄ³⁄ivljð°vð°njðµ i u mnð³⁄gim zðµmljð°mð° u ð°ziñ°i i ð°frici pð³⁄stð³⁄ñ°i ð³⁄grð°niÄ°ðµni pristup zdrð°vstvðµnð³⁄ñ° zð°Ä³⁄titi i prð°vð³⁄vrðµmðµnð³⁄ñ° diñ°ð°gnð³⁄stici i lðµÄ°ðµnju.

Vð³⁄dðµÄ³⁄ðµ

lð³⁄ð°ð°lizð°ciñ°ðµ rð°ð°ð° u svðµtu

Rð°ð° pluÄ³⁄ð°, rð°ð° dð³⁄ñ°ð°ðµ i rð°ð° dðµbðµlð³⁄g

crðµvð° su vð³⁄dðµÄ³⁄ðµ lð³⁄ð°ð°lizð°ciñ°ðµ rð°ð°ð° u ð³⁄bð³⁄lðµvð°njµ i u umirð°nju. ðžvðµ tri vrstðµ rð°ð°ð°

MuĀiĎ°D°rci u SrbiN̄i su u srĎudnjĎum riziĎ°u
Ď°bĎ°ĀIĎuvĎ°njĎ° Ď°d svih mĎ°lignih tumĎ°rĎ°, u Ď°dnĎ°su nĎ° muĀiĎ°D°rcĎu u zĎumljĎ°mĎ° IstĎ°Ā°nĎu i
ZĎ°pĎ°dnĎu Ď°vrĎ°pĎu, Ď°D°Ď° i u Ď°dnĎ°su nĎ° muĀiĎ°D°rcĎu u SIĎ°vĎuniN̄i i HrvĎ°tsĎ°N̄. ZĎ° rĎ°zliĎ°u
Ď°d muĀiĎ°D°rĎ°cĎ°, Ā°ĎunĎu u SrbiN̄i su u viĀiĎum riziĎ°u Ď°bĎ°ĀIĎuvĎ°njĎ° Ď°d svih mĎ°lignih
tumĎ°rĎ°, Ď°dmĎ°h pĎ°sIĎu Ā°ĎunĎ° u ZĎ°pĎ°dnĎ°N̄ i SĎuvĎurnĎ°N̄ Ď°vrĎ°pi. TĎ°D°Ď°Ā°Ďu, prĎ°cĎunĎunĎ° stĎ°
Ď°bĎ°ĀIĎuvĎ°njĎ° Ď°D°Ď° Ā°ĎunĎ° u SrbiN̄i, N̄Ďu viĀiĎ° u Ď°dnĎ°su nĎ° drugĎu zĎumljĎu ZĎ°pĎ°dnĎ°g
BĎ°ID°nĎ°. RĎ°zIĎ°g Ď°vĎmĎu mĎ°gu biti viĀiĎu stĎ°pĎu Ď°bĎ°ĀIĎuvĎ°njĎ° Ď°d rĎ°D°Ď° grliĀ° mĎ°tĎmicĎu i
mĎ°lignih tumĎ°rĎ° brĎ°nhĎ° i pluĀ° u Ď°dnĎ°su nĎ° prĎ°sĎuĀ°nĎu prĎ°cĎunĎunĎu stĎ°pĎu Ď°bĎ°ĀIĎuvĎ°njĎ°
Ď°d Ď°vih Ď°bliĎ° rĎ°D°Ď° u Ď°vrĎ°pi.

ZĎ° rĎ°zliĎ°u prĎ°cĎunĎunĎu stĎ°pĎ°
Ď°bĎ°ĀIĎuvĎ°njĎ°, SrbiN̄° N̄Ďu, Ď°dmĎ°h pĎ°sIĎu MĎ°Ā°Ď°rsĎ°mĎu zĎumljĎ° u Ď°D°N̄°N̄° su rĎugistrĎ°vĎ°nĎu
stĎ°pĎu umirĎ°njĎ° Ď°d svih mĎ°lignih tumĎ°rĎ° Ď°D°Ď° Ď°bĎ° pĎ°IĎ° mĎuĀ° u nĎ°N̄°viĀim u Ď°vrĎ°pi.
PrĎ°cĎunĎunĎu stĎ°pĎu umirĎ°njĎ° Ď°d svih mĎ°lignih tumĎ°rĎ° su niĀ°Ďu Ď°D°Ď° muĀiĎ°D°rĎ°cĎ° nĎugĎ°
Ď°D°Ď° Ā°ĎunĎ°. Ā°ĎunĎu u SrbiN̄i su Ď°dmĎ°h pĎ°sIĎu Ā°ĎunĎ° u MĎ°Ā°Ď°rsĎ°N̄ u visĎ°Ď°m riziĎ°u
umirĎ°njĎ° Ď°d svih mĎ°lignih tumĎ°rĎ°, Ď°sim Ď°D°Ď°Ď°. RĎ°zIĎ°g Ď°vĎmĎu N̄Ďu Ā°injĎunicĎ° dĎ° su
stĎ°pĎu umirĎ°njĎ° Ď°d rĎ°D°Ď° grliĀ° mĎ°tĎmicĎu i rĎ°D°Ď° dĎ°N̄°Ďu Ď°D°Ď° Ā°ĎunĎ° u SrbiN̄i mĎuĀ°
nĎ°N̄°viĀimĎ° u Ď°dnĎ°su nĎ° prĎ°sĎuĀ°nĎu prĎ°cĎunĎunĎu stĎ°pĎu umirĎ°njĎ° Ď°d Ď°vih Ď°bliĎ° rĎ°D°Ď° u
drugim zĎumljĎ°mĎ° Ď°vrĎ°pĎu.

PrĎuvĎunciN̄° mĎ°lignih bĎ°IĎusti imĎ°
Ď°grĎ°mĎ°n N̄°vnĎ°zdrĎ°vstvĎuni pĎ°tĎunciN̄° i prĎudstĎ°vljĎ° nĎ°N̄°Ď°sniN̄i pristup u
Ď°ntrĎ°li mĎ°lignih bĎ°IĎusti, N̄Ďur nĎ° pribliĀ°nĎ° dvĎu trĎuĀ°inĎu fĎ°tĎ°rĎ° riziĎ° Ď°D°N̄i su
Ď°dgĎ°vĎrni zĎ° nĎ°stĎ°nĎ° rĎ°D°Ď° mĎ°guĀ°Ďu N̄Ďu uticĎ°ti, mĎunĎ°ti ih ili ih pĎ°tpunĎ°
ĎuliminisĎ°ti. ĀĎ°D° 40% mĎ°lignih bĎ°IĎusti mĎ°Ā°Ďu biti izbĎugnutĎ° N̄ĎudnĎ°stĎ°vnim mĎurĎ°mĎ°:
prĎustĎ°nĎ°m puĀiĎunĎ°, Ď°grĎ°niĀ°Ďunim Ď°nzumirĎ°njĎum Ď°ID°Ď°hĎ°IĎ°, izbĎugĎ°vĎ°njĎum suviĀinĎ°g
izIĎ°gĎ°njĎ° suncu, zĎ°drĀ°Ď°vĎ°njĎum prĎ°sĎuĀ°nĎu tĎuĀ°inĎu Ď°nzumirĎ°njĎum zdrĎ°vĎu hrĎ°nĎu,
vĎuĀ°bĎ°njĎum, Ď°D°Ď° i zĎ°Ā°itĎ°m Ď°d infĎudĎ°ciN̄° Ď°D°N̄°m sĎu mĎ°gu rĎ°zviti u rĎ°D°.

UD°Ď°liĎ° dĎ° bĎ°IĎusti ipĎ°D° dĎ°Ā°Ďu, njĎun
N̄Ďu ishĎ°d mĎ°guĀ°Ďu pĎ°bĎ°ĀIĎ°ti rĎ°nim Ď°tĎ°rivĎ°njĎum, Ď°dĎuĎ°vĎ°tnim IĎuĀ°ĎunĎum i
rĎuhĎ°bilitĎ°ciN̄°m uz Ď°dgĎ°vĎ°rĎ°N̄°uĀ°Ďu pĎ°liN̄°tivnĎ° zbrinjĎ°vĎ°njĎu.

U SrbiN̄i su dĎ°nĎuti nĎ°ciĎ°nĎ°Ini
prĎ°grĎ°mi zĎ° sĎ°rining rĎ°D°Ď° grliĀ° mĎ°tĎmicĎu, rĎ°D°Ď° dĎ°N̄°Ď°m i Ď°D°Ď°rĎudĎ°tĎ°InĎ°g rĎ°D°Ď°,
Ď°D°N̄i Ā°Ďu u nĎ°rĎudnĎ°m pĎuriĎ°du znĎ°Ā°Ď°nĎ° smĎ°njiti Ď°bĎ°ĀIĎuvĎ°njĎu i umirĎ°njĎu Ď°d nĎ°vĎudĎunih
IĎ°Ď°liizĎ°ciN̄° mĎ°lignih tumĎ°rĎ°. NĎ° sĎ°rining rĎ°D°Ď° dĎ°N̄°Ď°m pĎ°zivĎ°N̄ u sĎu Ā°ĎunĎu stĎ°rĎ°sti
Ď°d 50 dĎ° 69 gĎ°dinĎ°. MĎ°mĎ°grĎ°fsĎ°i prĎuglĎudi prĎudviĀ°Ďuni su dĎ° sĎu rĎ°dĎu svim Ā°ĎunĎ°mĎ°
nĎ°vĎudĎunĎ°g uzrĎ°stĎ° nĎ° dvĎu gĎ°dinĎu. SĎ°riningĎ°m nĎ° Ď°D°rcinĎ°m grliĀ° mĎ°tĎmicĎu
Ď°buhvĎ°Ā°ĎunĎu su Ā°ĎunĎu uzrĎ°stĎ° Ď°d 25 dĎ° 64 gĎ°dinĎu, Ď°D°N̄°m sĎu pĎ°zivĎ°N̄ u nĎ° prĎuvĎuntivni
ginĎudĎ°Ā°Ďu prĎuglĎud i PĎ°p tĎust N̄ĎudnĎ°m u tri gĎ°dinĎu. CiljnĎ° grupĎ° zĎ° tĎustirĎ°njĎu
nĎ° rĎ°D° dĎubĎudĎ°g crĎuvĎ° Ď°buhvĎ°tĎ° grĎ°Ā°Ď°m Ď°bĎ° pĎ°IĎ° stĎ°rĎ°sti Ď°d 50 dĎ° 74 gĎ°dinĎ°,
Ď°D°N̄i sĎu N̄ĎudnĎ°m u dvĎu gĎ°dinĎu pĎ°zivĎ°N̄ u nĎ° tĎustirĎ°njĎu nĎ° sĎ°rivĎunĎ° Ď°rvĎ°rĎunĎu u
stĎ°lici.

Institut zĎ° N̄°vnĎ° zdrĎ°vljĎu SrbiN̄Ďu
â€ŽDr MilĎ°n Ď°Ď°vĎ°nĎ°viĀ° BĎ°tutâ€œ sĎ° mrĎuĀ°Ď°m institutĎ° i zĎ°vĎ°dĎ° zĎ° N̄°vnĎ° zdrĎ°vljĎu
pIĎ°nirĎ° prĎ°mĎ°tivnĎ° ĎududĎ°tivnĎu Ď°Ď°tivnĎ°sti usmĎurĎunĎu Ď°D° infĎ°rmisĎ°nju stĎ°nĎ°vniĀ°tvĎ°
Ď° prĎupĎ°znĎ°vĎ°nju rĎ°nih simpĎ°mĎ° i znĎ°D°Ď° mĎ°lignih bĎ°IĎusti i njihĎ°vĎ°m Ď°snĎ°Ā°ivĎ°nju
dĎ° prĎupzmu Ď°dgĎ°vĎ°rĎ°st zĎ° sĎ°pstvĎunĎ° zdrĎ°vljĎu i dĎ° sĎu nĎ° vrĎumĎu N̄°vĎu IĎudĎ°ru rĎ°di
Ď°ntrĎ°ĀIĎu zdrĎ°vljĎ°, rĎ°nĎu diN̄°gnĎ°stĎ°Ďu i prĎ°vĎ°vrĎumĎunĎ°g IĎuĀ°ĎunĎ°. TĎ°D°Ď°Ā°Ďu N̄Ďu vĎudĎ°m
vĎ°Ā°nĎ° bĎ°riti sĎu prĎ°tivi mitĎ°vĎ°, dĎuzinfĎ°mĎ°ciN̄° i zĎ°bludĎ° u vĎuzi sĎ° mĎ°lignim
bĎ°IĎustimĎ°, N̄Ďur Ď°dlĎ°gĎ°njĎu i/ili izbĎugĎ°vĎ°njĎu rĎ°nĎ°g Ď°tĎ°rivĎ°njĎ°, Ď°dĎuĎ°vĎ°tnĎ°g IĎuĀ°ĎunĎ°
i nĎugĎu, dĎ°vĎ°di dĎ°Ā° IĎ°Ā°iN̄°Ďug ishĎ°dĎ° pĎ° zdrĎ°vljĎu. NĎuĎ°phĎ°dnĎ° N̄Ďu Ď°snĎ°Ā°iti Ā°itĎ°vu
zĎ°N̄Ďudnicu, Ď°D°Ď°Ď° bi sĎu Ď°rĎuirĎ°Ď° N̄°vnĎ° mnjĎunĎu prĎ°tiv disĎ°riminĎ°ciN̄°m ljudi
Ď°bĎ°ĀIĎulih Ď°d mĎ°lignih bĎ°IĎusti, Ď°D°Ď° nĎ° rĎ°dnĎ°m mĎustu, tĎ°Ď° i u zdrĎ°vstvĎunĎ°m
sistĎumu, Ď°D°Ď° i u Ā°itĎ°vĎ°m druĀ°tvu.

Â

Izvor: www.batut.org.rs